

İBN EBÛ TÂHİR TAYFUR VE KİTABU BAĞDAD İSİMLİ ESERİ

Mustafa HİZMETLİ

Doç. Dr., Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Bartın, TÜRKİYE

Email: mustafahizmetli@gmail.com

Özet

Bu çalışmanın amacı İbn Ebu Tahir Tayfûr ve eseri Kitabu Bağdat'ı tanıtmaktır. Kitabu Bağdat, Bağdat için yazılmış ilk eser olması ve müellifin Halife el-Me'mûn döneminin büyük kısmını şahsi gözlemlerine dayalı olarak kaleme almış olması bakımından önemlidir. Çalışmada önce müellifin hayatı ve eserleri hakkında bilgi verilecek, daha sonra eserin muhtevası ve İbn Ebu Tahir Tayfûr'un rivayetlerinde faydalandığı kaynaklardan söz edilecektir. Tarihu Bağdat'taki haberlerin râvileri, İbn Tayfur'dan nakilde bulunan tarihçi ve yazarlar da çalışmada değinilen diğer konulardır. Kitabu Bağdat, Taberi, Ebu'l-Ferec el-İsfahani, el-Mes'udi, Hatip el-Bağdadi gibi tarihçilerin faydalandıkları kaynaklar arasında yer alması bakımından da önemlidir.

Anahtar kelimeler: İbn Ebu Tahir Tayfur, Kitabu Bağdat, el-Me'mun, Bağdat, Şehir Tarihi

IBN EBU TAHİR TAYFUR AND HIS BOOK CALLED KITABU BAGHDAD

Abstract

The aim of this work is to introduce Ibn Ebu Tahir Tayfur and his book called Kitabu Baghdad. Kitabu Baghdad is important in that it is the first work for Baghdad and the author has written the large part of the Khalif al-Ma'mun's period based upon his personal observations. In this work first of all will be informe about the author's life and Works, then will be mentioned at the contents of the work and his sources which Ibn Ebu Tahir Tayfur benefited from them at his rumors. The conveyers of information at Tarihu Baghdad and the historians and the authors who transfer from Ibn Tayfur are the other subjects which are be mentioned in this work. In the same way Kitabu Baghdad is significant in that it takes part among the sources which the historians as Taberi, Abu'l-Faraj al-İsfahani, al-Mas'udi, Khatib al-Baghdadi used from them.

Keywords: Ibn Ebu Tahir Tayfur, Kitabu Baghdad, al-Ma'mun, Baghdad, History of City.

Hayatı

Tam adı Ebü'l-Fazl Ahmed b. Ebî Tâhir Tayfûr el-Mervezî el-Horasânî (ö. 280/893)'dir. IX. asrın büyük edebiyatçı ve tarihçilerinden olup 204/819 yılında Bağdat'ta doğdu. İbn Tayfûr olarak da bilinen müellifin ataları Merv şehrinde dir. Tahsilini, kültür hayatı bakımından en parlak devrini yaşayan Bağdat şehrinde yaptı ve 280/893 yılında orada öldü. Tarihe dair eserleri şiir ve biyografi karışımı edebiyat tarihine dair kitaplar ile Bağdat şehrinin tarihinden bahseden Kitabu Bağdad'tır. Bu eser mufassal yazılan ilk şehir tarihi olmanın yanında ilk Bağdad tarihidir de. Eser, siyasi tarih yanında biyografi bakımından da önemlidir. İbnü'l-Kıffî bu eserde Taberî tarihinde bulunmayan bilgiler olduğunu söyler. Rivayetleri almada titiz ve seçici davranan müellif, Ömer b. Şebbe, Ahmed b. El-Heysem es-Sâmî, Abdullah b. Ebî Said el-Varrak ve başkalarından rivayette bulunmuştur. Müellif en çok Ömer b. Şebbe'nin eserlerinden faydalanır. Kendisinden oğlu Ubeydullah ve Muhammed b. Halef b. el-Merzuban rivayette bulunmuştur. İnceleme konusu olarak seçtiğimiz eseri kaynaklarda Kitabu Bağdad¹, Tarihu Bağdad, Ahbârü Bağdad, Ahbârü'l-Hulefâ, Tarihu Bağdad fî Ahbârü'l-Hulefâ ve'l-Ümerâ ve Eyyâmihim gibi isimlerle geçmektedir. Ancak bunlardan en sık kullanılanı Kitabu Bağdad ve Tarihu Bağdad'dır. Ne yazık ki Kitabu Bağdad'ın altıncı kısmı zamanımıza ulaşmış, ilk defa H. Keller tarafından 1908 yılında Leipzig'te basılmıştır. Daha sonra, 1946 yılında Kahire'de, 1968 yılında Bağdad'ta, 2009'da Beyrut'ta yeni baskıları yapılmıştır. Bu cüz Abbasi Halifesi el-Me'mûn'un 819'da Bağdad'a girişinden 833'teki vefatına kadar olayları ihtiva etmektedir. Halife el-Me'mûn devrindeki (813-833) olaylar arasında, Bağdad ordusunun erzak toplamak için harekete geçmesi, Muhammed b. Humeyd et-Tûsî'nin Mekke'ye gönderilmesi, Ebu Dülef el-Iclî'nin haberleri, el-Me'mûn'un Şam halkına karşı tutumu gibi, diğer tarih kitaplarında bulunmayan bahisler vardır.

Oğlu Ubeydullah Kitabu Bağdad'a bir zeyl yazmıştır. Kitap el-mensur ve'l-manzum adlı eserinin XI-XII. cüzleri zamanımıza gelmiştir.

Müellifin Cemheretü Benî Hâşim, Fazlu'l-Arab alel-Acem, Mersiyyetü Hürmüz b. Kısra Enû Şirvan, el-Melikü'l-Babilî ve'l-Melikü'l-Mısırî el-Bâğiyyîn ve'l-Melikü'l-Hakîm er-Rûmî, Ahbaru Mervan ve Al-i Mervan, Kitabü'l-müellifin, Mekatilü'l-fürsan, Mekatilü'ş-şuarâ gibi eserleri ise zamanımıza ulaşmamıştır.²

Eserin muhtevası:

Kitap altı mihverden oluşuyor. İlk mihveri 27 sayfadan oluşuyor, başlığı "Abdullah b. Harûnürreşid el-Me'mûn'un Hilafeti" alt başlıkları ise, "Me'mûn'un Bağdat'taki siyaseti ve Abdullah b. Tahir'in Nasr b. Şebes ile savaşa çıkışı"³

İkinci Mihver 27 sayfa olup "Me'mûn'un Bağdat'taki hayatı" "Me'mûn'un, adamlarının, komutanlarının, kâtiplerinin ve haciplerinin ilginç haberleri", "Me'mûn'un hilmi, güzel fiilleri ve huyları"⁴

Üçüncü Mihver 38 sayfadan oluşmakta ve "Tahir b. Hüseyin ve oğullarının haberleri" başlığı altında Tahir b. Hüseyin, Abdullah b. Tahir ve Talha b. Tahir'in haberlerini içeriyor.⁵

¹ İbn Nedîm, *el-Fihrist*, 209; İbnü'l-Hatîb, *Tarihu Bağdad*, IV, 211.

² Safedî, *el-Vâfi bi'l-Vefeyât*, thk. A. El-Arnaut-T. Mustafa, Beyrut 2000, c. VII, s. 7-8; El-Haccî, *Siretü İbn Tayfûr*, 25-26 (İbn Tayfûr, Kitabu Bağdad) ; S. Hizmetli, "İbn Ebu Tahir", *DİA*, XIX, 445; Sezgin, *GAS*, I, 348-349; Zirikli, *el-A'lâm*, I, 141; Şeşen, *Müslümanlarda Tarih Coğrafya Yazıcılığı*, İstanbul, 1998, 49-50.

³ İbn Tayfûr, Kitabu Bağdad, 57-109.

⁴ İbn Tayfûr, Kitabu Bağdad, 110-154.

Dördüncü mihver 31 sayfadır. Başlığı “Me’ mûn’un itaatinden çıkanlara karşı konumu, Boran’la evliliği, Ahmed b. Ebi Halid’i vezir tayin etmesi”⁶

Beşinci Mihver 27 sayfadır. Başlığı “Me’ mûn’un amilleriyle ilişkileri, Dımaşk’a gittikten sonraki haberleri”⁷

Altıncı Mihver 33 sayfadır. Başlığı “Şairlerin, Şarkıcıların ve Halku’l-Kur’an Mihnesi’nin haberleri, Me’ mûn’un ve dönemindeki Fukahâ’nın vefatı”⁸

İbn Tayfûr’un rivayetlerinde faydalandığı kaynaklar

Bu konuda ilk söylenecek söz İbn Tayfûr’un Irak tarihini ilk yazan kişi olduğudur. Bu yüzden de o rivayetlerini kendinden önce kaleme alınmış yazılı bir kaynaktan almamıştır. Eserinde kendinden önceki hiçbir müellifin adını zikretmemiştir. O eserindeki malzemeyi şahsi gözlemleri ve bizzat işittiklerinden oluşturmuştur. Ayrıca naklettiği olayların oluş yerine veya zamanına daha yakın olan muasırı râvilerin gözlemlerinden de faydalanmıştır. Darülhilâfe’ye gidemediğinden ve halifelerin haberlerini yakından bilemediğinden o da bu haberleri halifelerin çevresindeki maiyeti, nedimleri ve gece sohbet arkadaşlarından veya halifenin haberlerini takip eden görgü tanıklarından almıştır. Bu noktadan hareketle İbn Tayfur’un haberlerinde çok sayıda râviye dayandığını söylemek mümkündür. Bir konuyu nakletmek istediğinde güvenilir bir muhaddise veya görgü tanığına yönelirdi. Onların bizzat şahit olduğu rivayetleri seçer, sonra da kendi haberlerine sağlam bir destek olmak üzere bunları tedvin ederdi. Böylelikle eserinde zarara, tenkide, şüpheyeye mahal kalmaz. O râvi veya râviler topluluğunun ismini siyasi görüşleriyle, sosyal rolleriyle ya da saraydaki uzmanlık alanlarıyla uyumlu haberle birlikte zikreder.⁹

Bundan dolayı İbn Tayfur’un haberleri yazıya geçirmesindeki yöntemi onun güvenilirliğinde belirleyici faktör olmuştur. Peşpeşe gelen haberleri zikrederken şöyle der: eğer bir haberde ittifak etmişlerse “Ashabu’t-tarih dedi ki...” veya “şu veya bu hepsi birden dediler ki.” Buna mukabil, bu kişilerden birisi bir haberi tek başına rivayet ettiyse şöyle diyordu: "Bir kişi bana haber verdi ki: " Bu haberin değeri, münferit olmasına göre oluyordu. Bu yöntem çok faydalıdır. Çünkü derinlemesine araştırma yapan kişinin işini kolaylaştırır. Bu yöntem aynı zamanda İbn Nedim’in şahitliğiyle de İbn Tayfur'un dirayet ve telifte çok mahir/yetenekli olduğunu göstermektedir.¹⁰

Tarihu Bağdat’taki haberlerin râvileri:

Bu yöntem doğrultusunda İbn Tayfur, el-Me’ mûn’un Horasan dönüşü Bağdat’a girişinden söz ederken şöyle başlar: “Aralarında İshak b. Süleyman el-Haşimî, Ebû Hasan ez-Ziyâdî ve Ebu Şebane el-Mervezî’nin de bulunduğu Râvilerden bir grup tarih kitaplarından hepsinin ittifakıyla aktardıklarına göre zikretti ki...”¹¹

Bu husus onun rastgele yazan bir adam olmadığını, tarih sanatında mahir olduğunu, yazma sanatının yöntem ve tekniklerini bildiğini gösterir. Râvilerinin ilmi konumlarını belirlemeye çalıştığımızda bu durum kendiliğinden ortaya çıkar. Mesela tarihinin birçok yerinde

⁵ İbn Tayfûr, Kitabu Bağdad, 155-207.

⁶ İbn Tayfûr, Kitabu Bağdad, 208-253.

⁷ İbn Tayfûr, Kitabu Bağdad, 254-295

⁸ İbn Tayfûr, Kitabu Bağdad, 296-354.

⁹ El-Haccî, *Mukaddimetü Kitabu Bağdad*, 45.

¹⁰ El-Haccî, *Mukaddimetü Kitabu Bağdad*, 45-46.

¹¹ El-Haccî, *Mukaddimetü Kitabu Bağdad*, 46.

rivayetine dayandığı râvilerinden Ebû Hasan ez-Ziyâdî'yi ele alalım. Kendisi faziletli bir kadı, edib, nesep uzmanı, cömert, şerefli bir insandı. Güzel, büyük bir kütüphanesi vardı. Heyssem b. Adiy'den rivayette bulunurdu. 243/857'de vefat etti ve çok sayıda eser bıraktı: Tabakâtü's-Şuarâ, Elkâbü's-Şuarâ, Kitâbü'l-Âbâ ve'l-Ümmehât gibi.¹²

Müellif el-Me'mûn'un haberlerini kaydederken Belağat ve maharet sahibi olarak nitelenen Kâtib İbrahim b. Abbas es-Sûlî (243/857)'nin rivayetlerini zikreder. Birçok yerde el-Me'mûn'un vezirlerinden biri olan Kâtib Amr b. Mesade (217/832)'nin rivayetlerine yer verir. Faziletli râvilerden olan İsmail b. Ebu Muhammed el-Yezîdî, Harunürreşîd ve el-Emîn'in veziri Fazl b. Rebî'nin dayısı Yahya b. El-Hasen b. Abdülhalik Ebi Zekeriya'nın rivayetlerini de göz ardı etmez. Son râvinin önemine binaen on beş kez rivayetlerine başvurur. Muhammed b. Tahir b. El-Hüseyn'in kâtibi Muhammed b. Îsâ el-Hezevî'den de rivayette bulunur. O el-Me'mûn'un ve Tahir b. El-Hüseyn ailesinin haberlerini iyi bilirdi(hafızan li).¹³

Müellif Abdullah b. Tahir'in Nasr b. Şebes ile savaşa çıkışından söz ederken yeniden Ebû Hasan ez-Ziyâdî'nin, Münecim ve tarihçi Muhammed b. Musa el-Havarizmî'nin rivayetine döner. Ayrıca Mu'tasım'ın veziri Fazl b. Mervan'dan da rivayette bulunur.¹⁴

Me'mûn'un Bağdat'taki siyasetinden söz ederken Cafer b. Muhammed el-Enmatî, Abdullah b. Tahir ve Sümame b. Eşres'in rivayetine dayanır. Sonuncu isim mu'tezilenin ileri gelenlerinden olup önce Harunürreşîd ile sonra oğlu el-Me'mûn ile yakın irtibat halindeydi. O, el-Me'mûn tarafından vezir atanıp affedilene kadar halifenin esiriydi. Müellif Vâkîdî'nin kâtibi Muhammed b. Sa'd ile Kadı Yahya b. Eksem'in rivayetlerine de yer verir. el-Me'mûn'un affından söz ederken Ebû Abdurrahman el-Utbî el-Basrî el-Ahbârî (228/842)'nin rivayetini nakleder.¹⁵

Tahir b. El-Hüseyn'in haberlerini yazarken Tahir ailesinin bilgilerinden faydalanır. Bu sırada Ebû'l-Abbas Muhammed b. Ali b. Tahir, Ebu Muhammed Mutahhir b. Tahir'in rivayetlerini kaydeder. Aynı şekilde konuyla ilgili Muhammed b. Îsâ el-Kâtib el-Horasanî, Ebu'l-Heyssem Halid b. Hammad'ın rivayetlerini verir. Bu son şahıs Tahir'in meclisinde ve sofrasında bulunan, yanında yüksek bir konuma sahip biriydi. Bunnu yanında Muhammed b. El-Abbas Saleb el-Kâtib, Yahya b. Eksem ve Yahya b. El-Hasen b. Abdülhalik'ın rivayetleri de göze göze çarpmaktadır. Abdullah b. Tahir'den bahsederken Muhammed b. El-Heyssem b. Adiy, el-Me'mûn'un veziri Ahmed b. Ebi Halid el-Ahval(210/825)'in rivayetlerine yer verir. Ahmed, devlet adamlarının en akıllılarından olup fesahet sahibi bir kâtip, anlayışlı, ileri görüşlü bir kimseydi.(basir bil-umur)¹⁶

Abdullah b. Tahir'in Ubeydullah b. Es-Sırrî ile savaşmak için Mısır'a gidişinden söz ederken tarihçi konunun önemini farkındadır ve bu yüzden de tarihçilerden bir grubun şahadetini gerekli görür. Haberi vermeden önce şöyle der: "Ebu Hasan ez-Ziyadî, el-Haşimî (İshak b. Süleyman), el-Havarizmî (Münecim ve tarihçi) ve bütün tarihçiler dedi ki:" sonra rivayetleri zikretmeye koyulur: Ahmed b. Yunus el-Harranî et-Tabib, Abdullah b. Ahmed b. Yusuf, bu sonuncu el-Me'mûn'un sır kâtibi, Horasan berid sorumlusu, Basra sadakalarını toplamakla

¹² El-Haccî, *Mukaddimetü Kitabu Bağdad*, 46; İbnü'n-Nedîm, *el-Fihrist*, 160.

¹³ El-Haccî, *Mukaddimetü Kitabu Bağdad*, 46-47.

¹⁴ El-Haccî, *Mukaddimetü Kitabu Bağdad*, 47.

¹⁵ El-Haccî, *Mukaddimetü Kitabu Bağdad*, 47.

¹⁶ El-Haccî, *Mukaddimetü Kitabu Bağdad*, 47.

görevliydi. Sonra Ebu Muhammed el-Abbas b. Abdullah et-Terfekî -ki güvenilir âbidlerdendi- ve Abdullah b. Tahir'in nedimi Ebu's-Semrâ'nın rivayetlerine yer verir.¹⁷

İbrahim b. Aişe'nin öldürülmesi hususunda bizi İbn Şebane, el-Fazl b. Mervan, Yahya b. El-Hasen'in rivayetleri bilgilendirir. El-Me'mûn'un hilafeti gasp eden amcası İbrahim b. El-Mehdî'ye karşı tutumu hakkında halifenin kâtibi ve vezirlerinden olan Ebu Ubeyd Sabit b. Yahya er-Râzî'nin oğlunun öğretmeni olan Ebû Yakub'un rivayeti öne çıkar. Sümame'nin kardeşi Abdülvehhab b. Eşres'in rivayetiyle konuyu sonlandırır.¹⁸

Seçkin kâtib, edib-şair ve el-Me'mûn'un vezirlerinden biri olan Ahmed b. Yusuf'tan söz ederken vezirin ailesi mensuplarının rivayetlerinden faydalanır. Ebu't-Tîb Abdullah b. Ahmed b. Yusuf, Ahmed b. El-Kasım b. Yusuf, Ahmed b. Yusuf'un azatlısı Nasr el-Hâdim'in rivayetlerini zikreder. Bu rivayetlerin yanı sıra İbn Tayfur, haber kaynağı olarak bizzat kendisi de doğrudan rivayette bulunur.¹⁹

Kavminin efendisi, el-Kerec emiri, cesareti ve süvariliğiyle tanınan, şair edib, cömert hoşgörülü bir şahsiyet olan Ebu Dülef el-Kâsım b. Îsâ el-İclî hakkındaki haberleri verirken Kasım b. Yusuf'un mevlası Zarif, Ahmed b. el-Kâsım el-İclî, asrının şairi Ebû Temmâm et-Tâî ve Ebû Temmâm'ın gulamı Salih'ten faydalanır.²⁰

El-Me'mûn'un Bizans'la savaşmak üzere Şam'a gidişinden bahsederken râvilerden herhangi birinin rivayetine dayanılmaksızın doğrudan İbn Tayfur'un kendi rivayeti ön plana çıkar. Ali b. Hişam el-Mervezî'nin öldürülmesinden söz ederken de aynı durumu gözlemleriz. El-Me'mûn'un Dimaşk'a varışı ve orada şarkı dinlemesi konusunda Muhammed el-Haşimî, El-Me'mûn'un şarkıcısı Muharik, Ebu Haşîşe et-Tanburî -ki o Kâtib Ebû Ümeyye'nin oğlu Muhammed b. Ali'dir-'nin rivayeti ön plana çıkar.²¹

Şairlerin haberlerinden söz ederken şairlerin kendi rivayetleri bizi aydınlatır. Onlar sanatlarının ehli ve akranlarının haberlerinin takipçileri, meslektaşlarının halifeyle ilişkilerini bilen kimselerdi. Bundan dolayı Umare b. Ukayl, Ebû'l-Atahiyye, Ebu Nizar ed-Darîr, Ebû eş-Şemmâh, Di'bil el-Huzâî'nin kardeşinin oğlu Süleyman b. Rezîn el-Huzâî gibi şairlerin rivayetleri konuyu aydınlatır. Muhammed b. El-Heysem, El-Me'mûn'un cariyesi Ureyb'in mevlası Ebu Musa el-Merakibî, Edib Ahmed b. Muhamed el-Yezîdî'nin rivayetiyle konuyu bitirir.²²

Müellif, şarkıcıların haberlerini yazar, şair ve şarkıcıların kendi rivayetlerine dayandırır. Aynı zamanda bu kesimin rivayetlerine ilgi duyan kimselerin rivayetlerini de kullanır. Yazar Abbas b. El-Ahmed, şair Hüseyin b. Ed-Dahhak, Muhammed b. Ali b. Tahir, sika bir muhaddis olan Muhammed b. Abdullah b. Tahman'ın rivayetleri bize yol gösterir. Yine şarkıcılardan İshak el-Mavsîlî, Ulviye, Amr b. Bane gibi kimselerden oluşan bir grubun rivayetlerini de görmekteyiz. Son olarak El-Me'mûn'un vefatıyla ilgili haber Said el-Allâf el-Kârî'nin anlatımıyla bize aktarılır. Vefeyâtla ilgili haberler ise çoğunlukla Ebu Hasan ez-Ziyadî'nin ifadeleriyle ulaşır ve kitap başladığı gibi onunla biter.²³

¹⁷ El-Haccî, *Mukaddimetü Kitabu Bağdad*, 48.

¹⁸ El-Haccî, *Mukaddimetü Kitabu Bağdad*, 48.

¹⁹ El-Haccî, *Mukaddimetü Kitabu Bağdad*, 48.

²⁰ El-Haccî, *Mukaddimetü Kitabu Bağdad*, 48.

²¹ El-Haccî, *Mukaddimetü Kitabu Bağdad*, 48-49.

²² El-Haccî, *Mukaddimetü Kitabu Bağdad*, 49.

²³ El-Haccî, *Mukaddimetü Kitabu Bağdad*, 49.

İbn Tayfur'dan nakilde bulunan tarihçi ve yazarlar:

Müellifin Bağdat tarihi yazmadaki önceliği dolayısıyla kendisinden sonra gelen Tarihü'l-Ümem ve'l-Mülûk yazarı Taberî (310/932) gibi birçok tarihçinin dikkatini çekmiştir. İki eser arasındaki dikkatli bir mukayeseden sonra Taberî'nin haberlerinin çoğunu İbn Tayfur'dan aldığı anlaşılmaktadır. Asıl üzücü olan ise Taberî'nin uzaktan veya yakından Tarihu Bağdat isimli esere hiç atıfta bulunmayışıdır. Tarihu Bağdat'ın kayıp ciltlerinin çoğunun Taberî'nin eserinin içerisinde bulunduğunu düşünmek yanlış olmaz. Bu durum konuyu merak eden araştırmacılar için bir fırsat oluşturmaktadır. Belki de böylece Tarihu Bağdat'ın önemli kısmını yeniden toplamamız mümkün olabilecektir.²⁴

Taberî'nin yanı sıra Ebü'l-Ferec el-İsfahanî (356/967) de Kitabü'l-Eğânî'sinde çok sayıda haber ve hikayeye yer vermiş, bunların bir kısmında müellife açıkça atıfta bulunmuş, diğer bir kısmında ise sehven veya kasten atıf yapmamıştır. Nitekim el-Eğânî'de el-İsfahanî'nin İbn Tayfur'a nisbet ettiği haberler mevcuttur. Yazık ki bu haberler elimizdeki Tarihu Bağdat'ta geçmemektedir. Bu haberler el-Me'mûn dışındaki halifelerden söz eder. el-İsfahanî, bu haberleri Tarihu Bağdat'ın kayıp ciltlerinden almış olsa gerekir.²⁵

Müelliften bazı haber alan El-Mes'udî (346/957) de bunu "Murûcü'z-Zehab"inde açıklamıştır. Aynı şekilde Hatîb el-Bağdadî (463/1071) de Tarihu Bağdat ev Medinetü's-Salam adlı eserinde ondan nakilde bulunmuştur. Bunların dışındaki birçok eserde bazı haberler mevcuttur. Bunların doğrudan İbn Tayfur'dan mı yoksa Taberî'den ve İsfahanî'den mi nakledildiğini kesin olarak belirlemek mümkün değildir. Muhakkik bunların bir kısmına tahkik esnasında dipnotlarda işaret etmiştir.²⁶

Tarihü'l-Farikî müellifi Ahmed b. Yusuf b. El-Ezrak el-Farikî Tarihu Bağdat'tan nakilde bulunmuştur. Bu durumu eserin muhakkiki Bedevi Avvad mukkadimede şöyle dile getirir: "Tarihçimiz el-Farikî, İbn Ebi Tahir Tayfur'un Tarihu Bağdat adlı eserinden birçok bilgiyi ve Peygamberin ehli beytinin faziletiyle, Emeviler aleyhindeki onların dünyaya meyletmeleri, adam öldürme, kan dökme ve mal gaspına tutkun olmalarına dair birçok haberi almıştır. Aynı şekilde İmam Malik'le ilgili onun Temim b. Müre kabilesine mensup olmasıyla ilgili haberi almıştır."²⁷

Bu durum Tarihu Bağdat'ın sanıldığı gibi sadece Abbasiler dönemini kapsamadığını, Emeviler dönemini içine alacak kadar geriye gittiğini göstermektedir. Başka araştırmalar aracılığıyla Tarihu Bağdat'ın İslam'ın ortaya çıkışıyla başladığı gösterilebilir.²⁸

Sonuç olarak birçok tarihçinin şu veya bu şekilde Tarihu Bağdat'tan faydalandığını söylemek mümkündür. Bu doğal bir durumdur. Çünkü eski tarihçilerin büyük çoğunluğu tarih yazıcılığında kendilerinden önce gelen kişilerin eserlerine dayanır ve onlardan nakilde bulunurlardı. Ancak tarihçilerin çoğunun bunu açıkça belirtmemesi kendilerinden nakilde bulunan kişilerin kimliğini belirlemeyi zorlaştırmaktadır. Bu yüzden de burada sadece Taberî, İsfahanî, el-Mes'udî, el-Farikî ve diğerlerinden söz edilmekle yetinilmiştir.²⁹ Bu ipuçları izlenerek konuyla ilgili yapılacak çalışmalar tarihçilere yeni ufuklar açacak ve kimi kapalı hususları aydınlatacaktır.

²⁴ El-Haccî, *Mukaddimetü Kitabu Bağdad*, 50.

²⁵ El-Haccî, *Mukaddimetü Kitabu Bağdad*, 50-51.

²⁶ El-Haccî, *Mukaddimetü Kitabu Bağdad*, 51.

²⁷ El-Haccî, *Mukaddimetü Kitabu Bağdad*, 51.

²⁸ El-Haccî, *Mukaddimetü Kitabu Bağdad*, 51.

²⁹ El-Haccî, *Mukaddimetü Kitabu Bağdad*, 52.